

Zomrel Alois Borovanský

Vo veku 97 a pol roka zomrel v Prahe 22. novembra 2019 významný farmaceutický chemik - pán docent RNDr. PhMr. Alois Borovanský, CSc., dlhoročný vysokoškolský učiteľ Katedry farmaceutickej chémie Farmaceutickej fakulty Univerzity Komenského (FaF UK) v Bratislave.

Zosnulý kolega sa narodil 30. augusta 1922 v Bratislave, v rokoch 1934–1942 študoval a maturoval na Slovákem gymnázium v Olomouci. Počas II. svetovej vojny pracoval ako pomocný robotník vo firme Sigmund Pumpen Luttein u Olomouce. Po absolvovaní lekárskej praxe študoval v rokoch 1945–1947 farmáciu na Lekárskej fakulte Masarykovej univerzity (MU) v Brne, kde 26. júna 1947 získal titul magistra farmácie (PhMr).

Po skončení štúdia farmácie sa zapísal na štúdium na Prírodovedeckej fakulte MU, ktorú absolvoval 1. augusta 1948. V rokoch 1948–1950 pracoval ako asistent Mediky Brno v lekární U nádražia a paralelne sa venoval príprave rigorózneho prácu. Po jej dokončení sa obhajobe bol 23. novembra 1950 promován za doktora prírodovedy – RNDr. (rerum naturalium doctor).

Od 1. januára 1950 sa stal vysokoškolským učiteľom – asistentom a neskôr odborným asistentom Ústavu farmaceutickej chémie Lekárskej fakulty Masarykovej univerzity (MU) v Brne, kde začal pracovať po vedení doc. RNDr. PhMr. Bohuslava Melichara, CSc., na problematike projekcie a prípravy nových lokálnych anestetík. Z tejto problematiky vypracoval kandidátsku dizertačnú prácu: Studie lokálních anestetik ze skupiny bázičských anilidu a karbanilatu, po obhajobe ktorej 15. októbra 1960 získal vedeckú hodnosť kandidáta farmaceutických vied.

Po zlúčení brnenskej s bratislavskou fakultou prešiel dňom 1. septembra 1960 pracovať na Univerzitu Komenského (UK) v Bratislave, na ktorej sa stal vysokoškolským učiteľom Katedry farmaceutickej chémie Farmaceutickej fakulty UK (KFCh FaF UK) v Bratislave, ktorú viedol doc. dr. PhMr. Ladislav Kňazko. RNDr. Borovanský sa stal zástupcom vedúceho tejto katedry (1960–1987) a vo vedecko-výskumnej práci pokračoval v problematike štúdia lokálnych anestetík zo skupiny bázičských anilidov a karbamátov.

Do roku 1965 vypracoval a podal A. Borovanský habilitačnú prácu „Příspěvek ke studiu vztahu struktury a farmakodynamického účinku ve skupině bázičských anilidu a karbanilatu“, ktorú úspešne obhájil 3. mája 1965. Na základe toho bol menovaný docentom farmaceutickej chémie na FaF UK v Bratislave.

Na katedre farmaceutickej chémie FaF UK vytvoril okolo seba postupne skupinu pracovníkov, ktorí sa stali členmi ním založenej Vedeckej školy karbamátov FaF

UK, do ktorej patrili farmaceutickí chemici Luděk Beneš, Jiří Hartl, Jozef Čižmárik, Jozef Csöllei, farmakológovia Libuše Kopáčová, Pavel Švec, Viktor Bauer, Svo-rad Štolc, Viera Nosáľová a Anna Babuľová, fyzikálni chemici Jaroslav Čelechovský, Milan Pešák a František Kopecký, ktorí vyprojektovali, syntetizovali a biologicky a farmakologicky otestovali celý rad nových chemických liečiv, napríklad pentakín, heptakaín, karbizokaín, liečivo H+B. Tieto ich výsledky boli podkladom toho, že v roku 1986 bola kolektívu L. Beneš, A. Borovanský, V. Bauer, S. Štolc, A. Babuľová a V. Nosáľová udelená Štátna cena Klementa Gottwalda: Za objav pôvodných látok stabilizujúcich biologické membrány.

Z tejto vedeckej školy sa inaugurovali tri profesori a habilitovali štyri docenti farmaceutickej chémie.

A. Borovanský stal pri zrode študentskej vedeckej a odbornej činnosti FaF UK (ŠVOČ) a pomáhal organizovať jej pravidelné vedecké konferencie.

V rokoch 1966–1969 bol prodekanom FaF UK pre vedecko-výskumnú činnosť a významnou mierou prispel ku kvalifikačnému rastu pracovníkov FaF UK a plnenie úloh štátnych a rezortných plánov výskumu. Od roku 1960 do roku 1988 bol členom Slovenskej farmaceutickej spoločnosti (SFS), v ktorej zastával funkciu podpredsedu a predsedu Sekcie farmaceutickej chémie, člena prípravných výborov konferencií Syntéza a analýza liečiv a sympózií Syntéza a analýza liečiv a látok ovplyvňujúcich životné prostredie. Za prácu v tejto vedeckej a odbornej spoločnosti sa stal v roku 1994 Čestným členom SFS, v roku 2002 laureátom jej Weberovej ceny SFS a v roku 2002 sa stal nositeľom Medaile PhMr. Vladimíra J. Žuffu, za zásluhy o slovenské lekárnictvo.

Za úspešnú prácu na FaF UK mu bola udelená v roku 2007 bronzová a v roku 2012 strieborná Medaila Gale-nosa a v roku 1969 bronzová medaila UK.

V roku 1988 odišiel do dôchodku a žil v Brne a neskôr v Prahe.

Bol autorom alebo spoluautorom 114 pôvodných experimentálnych vedeckých prác, 62 patentov (za ktoré mu bolo udelené Čestné uznanie Slovenskej technickej spoločnosti, za vynálezcstvo a zlepšovacie návrhy, Bratislava 1971) a 8 súborných prehľadných referátov. Ako hlavný autor so spolupracovníkmi napísal 29 titulov skript, v ktorých obsahoval takmer celú materi-u mediku farmaceutickej chémie, a prispel kapitolami do učebnice – monografie „Chemická léčiva“ (1960).

Je pochovaný na cintorínu Malvazinky v Prahe.

Čeť jeho skvelej pamiatke.

J. Čižmárik